

**בס"ד. משיחת יום ה' פ' ויחי,
עשרה בטבת – יהפך לשמחה – ה'תנש"א.
– לאחרי תפלת מנחה –**

מישראל, על הציבור⁴ ועל כלל ישראל, למחול ולסלוח להם – "אני מוחל להם"² (כמ"ש בסיום וחותרם הקריאה⁵ "וסלחת לעוננו ולחטאתנו ונחלתנו").

וכיון שע"י התגלות י"ג מדה"ר בטלים החטאים, סיבת הגלות (מ"פני חטאינו גלינו מארצנו") – באה תיכף ומיד הגאולה האמיתית והשלימה, כפי ש"הבטיחה תורה שסוף ישראל לעשות תשובה בסוף גלותן ומיד הן נגאלין"⁶.

ובפרט לאחרי שכבר "כלו כל הקיצין"⁷, וכבר עשו תשובה [החל מהרהור תשובה⁸, שע"ז נעשה צדיק

לרחם עליו" (ברכות לג, א) – כידוע פתגם רבותינו נשיאנו שעל זה ש"אסור לרחם עליו" גדולה הרחמנות עוד יותר, היינו, שמבארים שכוונת חז"ל באמרם ש"אסור לרחם עליו", היא (לא שישאר במעמד ומצב כזה, ח"ו, אלא) כדי לעורר את גודל הרחמנות עליו – ע"י הגילוי וההמשכה ממקור הרחמים.

4) להעיר מהר"ת ד"צבור" (ככר לאדן (להחיד"א) אבות פ"ב מ"ד) – צדיקים בינונים, והסוג השלישי (שהר"ת שלו הוא האות ר') שמחברים אותו לבינונים וצדיקים ע"י הוא"ו (צבור), ובצירוף ג' הסוגים נעשית מציאות של ציבור⁸, שיש בה כח מיוחד – כמארז"ל (ברכות ת, רע"א) "אין הקב"ה מואס בתפלתם של רבים, שנאמר הן א"ל כביר ולא ימאס".

5) תשא לד, ט.
6) רמב"ם הל' תשובה פ"ז ה"ה.
7) סנהדרין צז, ב.

8) ואף שבכמה ענינים של תשובה יש תנאים נוספים מלבד הרהור תשובה, ולדוגמא: בגזילת ממון (אפילו שזה פרוטה בלבד), לא מספיקה התשובה, אלא צ"ל גם "והשיב את הגזילה אשר גזל"

א. יום התענית הוא "יום רצון לה"¹ – יום שקבעו הקב"ה לגלות ביתר שאת וביתר עוז רצונו ותשומת לבו לכא"א מישראל ועאכו"כ לכלל ישראל בכל עניניהם, ובמיוחד בנוגע להענין הכללי שנוגע לכלל ישראל בכל הדורות, הן הדורות שכבר עברו, והן הדורות העתידיים לבוא, ועאכו"כ דורנו זה, נשמות בגופים – הגאולה האמיתית והשלימה דכל בני", שתבוא בפועל ממש, ותיכף ומיד ממש.

ובהתאם לכך, יש לבאר הדגשת ענין הגאולה בתוכנו של היום – שיש בו כמה פרטים: (א) כללות הענין דיום התענית, שתוכנו מובן מהקריאה בתורה וההפטורה, (ב) ענינו הפרטי של התענית דעשרה בטבת, שתוכנו מובן מהמאורע שבגללו נקבע תענית זה, (ג) פרשת השבוע, כדלקמן.

ב. יום התענית:

ביום התענית קורין בתורה בציבור י"ג מדות הרחמים, ש"אינן חוזרות ריקן"², היינו, שכאשר הקב"ה שומע הקריאה דיי"ג מדה"ר שקורין בכל מקום שבעולם שבו נמצאים ציבור מישראל, מתעוררים רחמיו של הקב"ה, "אב הרחמים", מקור הרחמים³, על כאו"א

* חלק עיקרי משיחה זו נכלל בקונטרס משיחות ש"פ ויחי ועשרה בטבת שהוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, וכאן באו הענינים שלא נכללו בקונטרס הנ"ל (המ"ו ל').

1) ישע"י נח, ה, וראה אגה"ת ספ"ב.

2) ר"ה ז, ב. פרש"י תשא לג, יט.

3) ולהעיר, שמ"מקור הרחמים" נמשכת הרחמנות גם על זה שמדת הדין שבתורה אומרת שאסור לרחם עליו ("כל מי שאין בו דעה אסור

* ומודגש ביותר בנוגע לתענית – "כל תענית שאין בה מפושעי ישראל אינה תענית, שהרי חלבנה ריחה רע ומנאה הכתוב עם סומני קטורת" (כריתות ו. ב.).

כמו שנאמר¹³ ואתם תלוקטו לאחד אחד בני ישראל¹⁴,
 [ולוקחים עמהם גם אלה שהם בבחינת "ערב רב", ע"ד מ"ש ביציאת מצרים "וגם ערב רב עלה אתם"¹⁵, שנקראים "עמך"¹⁶ (עם שלך) של משה רבינו, ועד כדי כך, שגם בהיותם במעמד ומצב בלתי-רצוי ("שחת"¹⁶), מייחד הקב"ה עליהם שמו של משה רבינו, "עמך", ובודאי שגם הם באים ביחד עם משה רבינו ודור המדבר¹⁷, "דור דעה"¹⁸, ועד"ז בנוגע לכל בני" שבכל הדורות, שהם בודאי "עמך" של משה רבינו, "גואל"¹⁹ ראשון הוא גואל אחרון"²⁰, ובצירוף כולם יחד, "בנערינו ובזקנינו גו' בבנינו ובבנותינו"²¹, נעשית מציאות אחת של "קהל (ל' יחיד) גדול"²², ובאופן כזה "ישובו²² הנה"²³, לארצנו הקדושה, לירושלים עיר הקודש ולהר הקודש ולבית המקדש.

גמור, כהפס"ד בהנוגע להמקדש את האשה על מנת שאני צדיק גמור⁹ — פס"ד שנוגע (לא רק לדיני ממונות, אלא גם) לדיני נפשות, ובדיני נפשות גופא — לכל הדורות שעתידיים להוולד משידוך זה] — הרי בודאי ובודאי ש"מיד הן נגאלין".

ג. ויש להוסיף, שענין הרחמים (י"ג מדה"ר) קשור (לא רק לביטול סיבת הגלות, שעיי"ז באה הגאולה, אלא) גם עם הגאולה עצמה — שהגאולה עצמה היא באופן של רחמים, כמ"ש¹⁰ "ברחמים גדולים אקבצך".

וענין זה מודגש ביותר בהפטורה שהיא המשך וסיום הקריאה:

סיום וחותם ההפטורה (ש"הכל הולך אחר החיתום"¹¹) — "נאום אד' ה' מקבץ נדחי ישראל עוד אקבץ עליו לנקבציו"¹².

והשכיכות להקריאה (י"ג מדה"ר) — שגילוי י"ג מדה"ר פועל הקיבוץ דבני" מן הגלות, "ברחמים גדולים אקבצך", ולא עוד אלא שמצד גודל מעלת הרחמים, רחמים על כאו"א באיזה מעמד ומצב שיהי, נעשה הקיבוץ דבני" באופן ש"אקבץ עליו לנקבציו", ש"אוחז בידי ממש איש איש ממקומו,

(ויקרא ה, כג) — אין זה מעכב ח"ו את הגאולה, היינו, שבשביל הגאולה מספיק הרהור תשובה בלבד (ואח"כ תהי' שלימות התשובה ע"י השבת הגולה וכי"ו). ויתירה מזה — שאפילו הרהור תשובה כשלעצמו אינו צריך לעכב את הגאולה, כפי שמבקשים "פדה אלקים את ישראל מכל צרותיו", ואח"כ* "והוא יפדה את ישראל מכל עוונותיו".

(9) קידושין מט, ב (ע"פ גירסת האו"י). רמב"ם הלי' איתוש פ"ח ה"ה.
 (10) ישע"י נד, ז.
 (11) ברכות יב, א.
 (12) ישע"י נו, ח.

- (13) שם כו, ב.
 (14) פרש"י נצבים ל, ג.
 (15) בא יב, לה.
 (16) תשא לב, ז.
 (17) ראה במדבר"ד פי"ט, יג. וש"נ.
 (18) ראה במדבר"ד שם, ג. וש"נ.
 (19) ראה שמור"ר פ"ב, ו. זח"א רנג, א. שער הפסוקים פ' ויחי.
 (20) ראה אוה"ח פרשתנו מט, יא: "ולא יקשה בענין דבר זה באומרו הלא מלך המשיח משבט יהודה מזרעו של דוד המלך ע"ה, וי"א דוד עצמו מלך המשיח, דכתיב ועבדי דוד מלך עליהם כמשמעו*, וא"כ היאך אנו אומרים שהוא משה הבא משבט לוי, יש לך לדעת כי בחינת נשמת משה ע"ה היא כלולה מיי"ב שבטי ישראל .. וענף שבטו של דוד במשה היא .. ולעתיד לבוא תגלה בעולם שרש המלכות שבמשה שהוא עצמו מלך המשיח, והוא דוד והוא ינון ושלמה".
 (21) בא יו"ד, ט.
 (22) ירמי' לא, ז.
 (23) להעיר ממאז"ל (ספרי ופרש"י קרח יח, ח) "הנה לשון שמחה".

בסדר אמירתם בכמיכות זל"ז — בהתחלת הסליחות דעשרה בטבת, ובנפילת אפים בכל יום שאומרים תחנון (ראה בארוכה קונטרס הנ"ל ס"ט).
 (* ראה בארוכה לקו"ש ויגש שנה זו.

(* לאחזרי מאה וחמש מזמורי תהלים (כסדר הכתובים בספר תהלים: כ"ה — ק"ז). ובהדגשה יתירה

ד. התענית דעשרה בטבת:

בנוגע להמאורע הדתחלת המצור על ירושלים שבגללו נקבע התענית דעשרה בטבת²⁴ נאמר²⁵ "בחודש העשירי בעשור לחודש .. סמך מלך בבל אל ירושלים" — "סמך" דייקא, מלשון סמיכה וחיזוק, כמו "סומך ה' לכל הנופלים"²⁶, שבזה מרומז שהתוכן (הפנימי) שבזה הוא חיזוק וסמיכה לירושלים²⁷.

[ועפ"ז יומתק גם הקשר והשייכות לתוכנו של הזמן שבו "סמך מלך בבל אל ירושלים" — "בחודש העשירי בעשור לחודש" — "העשירי יהי קודש"²⁸].

וההסברה בזה:

גם כשנמצאים במעמד ומצב של "נופלים", עד כדי כך, שנוכדנאצר הרשע עושה מצור על ירושלים, שזה מורה שיש חסרון בעבודתם של ישראל בקשר ובשייכות לחומת ירושלים, ע"ש יראה וע"ש שלם²⁹, שלימות היראה³⁰ — אזי "סומך ה' לכל הנופלים", שעוזר ומסייע לכאור"א מישראל שסוכ"ס תהי' ירושלים (יראת ה') שלו בשלימות, ועד שגם חומת ירושלים, ה"סייגים" שבתורה ("עשו סייג לתורה"³¹) שהם בדוגמת החומה המקיפה את העיר, היא בשלימות,

ועוד לפנ"ז³² — מבטל את המצור

דמלך בבל, שאינו אלא "כגרזן ביד החוצב בו", שמצד עצמו אין בו רוח חיים, ובנוסף הפיט שאומרים בהתחלת יוהכ"פ: "כגרזן ביד החרש ברצותו דבק לאור וברצותו פרש", היינו, שהקב"ה מבטל ענינו של הגרזן (מלך בבל).

ויתירה מזה, שמנצל הגרזן (מלך בבל) כדי לבקע ("אָפּהָאָקֵן") ולבטל כל עניני מצור וגלות — ועד אשר אתהפכא חשוכא לנהורא³³ — שגם כשנמצאים עדיין בגלות, נעשה מלך בבל (ה'מושל בכיפה"³⁴) לסומך לעוזר ומסייע לבנ"י, "סמך מלך בבל אל ירושלים", כמודגש במעמד ומצב דסוף זמן הגלות שנמצאים במלכות של חסד שעוזרת ומסייעת לבנ"י בהמצטרך להם.

ה. ומזה באים להעזר והסיוע דמלך בבל (מושל בכיפה) — "סמך מלך בבל אל ירושלים" — בענין הגאולה:

בנוגע לקיבוץ גלויות בגאולה האמיתית והשלימה ("אקבץ עליו לנקבציו") מצינו שאומות העולם (ש"פיוזן (הקב"ה לישראל) בין האומות"³⁵) יסייעו בקיבוץ בני"י מבין האומות — כמ"ש³⁶ "והביאו (הגוים שישראל הם בתוכם"³⁷) את כל אחיכם מכל הגוים³⁸ מנחה לה' בסוסים וברכב גו' בית ה'".

כל הצרות דבנ"י, "פונה מכל עסקיו" לפדותם מהעונות, ולהביאם למעמד ומצב "ירושלים" שלהם תהי' בשלימות.

(33) ראה זח"א ד, א.

(34) מגילה יא, סע"א.

(35) פסחים פז, ב.

(36) ישעי' סו, כ.

(37) רד"ק ומצו"ד עה"פ.

(38) כמ"ש לפנ"ז (שם, יט) "תרשיש פול ולוד

גו' (ועד לה) האיים הרחוקים".

(* ובלשון רבינו הזקן (תניא רפמ"א): "מניח העליונים והתחתונים" — אשר "איהו ממכ"ע וסוכ"ע. וכמ"ש הלא את השמים ואת הארץ אני מלא" — "ומיידח מזכותו על עמו ישראל כו".

(24) רמב"ם הל' תעניות פ"ה ה"ב.

(25) יחזקאל כד, א-ב.

(26) תהלים קמה, יד.

(27) ראה גם קונטרס הנ"ל ס"ח.

(28) בחוקותיו, לו, ב.

(29) תורה הר — תענית טז, א (מב"ר פנ"ו,

יר"ד).

(30) לקר"ת ראה כט, ד. דרושי ר"ה ס, ב.

שה"ש ו, ג. ובכ"מ.

(31) אבות פ"א מ"א.

(32) כהסדר "פדה אלקים את ישראל מכל צרותיו", ואח"כ "והוא יפדה את ישראל מכל עוונותיו" (כנ"ל הערה 8), היינו, שלאחרי שמבטל

ועד להשלימות בזה שבכל העולם כולו יהי נראה בגלוי ש"והיתה⁴⁷ לה המלוכה"⁴⁸.

ו. פרשת השבוע – פרשת ויחי, "ויחי יעקב"⁴⁹:

חיותו (מציאותו) של יעקב, "ויחי יעקב" – קשורה עם כאו"א מישראל (שנקרא על שמו של יעקב), כידוע⁵⁰ ש"נשמתו (של יעקב) .. כלולה מכל הנשמות שבישראל מעולם ועד עולם", היינו, שכל נשמה היא ניצוץ מנשמת יעקב⁵¹.

וענין זה (שכל יהודי הוא ניצוץ מנשמת יעקב) מודגש ביותר בנוגע להגאולה:

בנבואת הגאולה המפורשת בתורה כתיב⁵² "דרך כוכב מיעקב", שקאי על מלך המשיח⁵³. וביוחד עם זה, למדו חז"ל⁵⁴ מפסוק זה שכל יהודי נמשל ל"כוכב"⁵⁵.

(47) עובדי בסופו.

(48) לאחר ש"ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשו", "לפרוע מהר עשו (מלכות אדום) אשר עשו לישראל" (פרש"י עה"פ), ועד"ז בנוגע לשאר הממלכות שהרעו לישראל במשך הדורות, ובלשון הכתוב "כי דם עבדי יקום" (האוינו לב, מג), "יודע בגוים לעינינו נקמת דם עבדיך השפוך" (תהלים עט, יו"ד) – בדרכי חסד ודרכי שלום, ופשיטא, ללא פגיעה באף אחד מישראל, ובאף אחד מאוה"ע שסייעו וממשיכים לסייע לבני".

(49) להעיר גם מפרש"י ריש פרשתנו: "ביקש יעקב לגלות את הקץ", כמ"ש בהמשך הפרשה (בשיעור דערב עשרה בטבת) "האספו ואגידה לכם את אשר יקרא אתכם באחרית הימים", "ביקש לגלות את הקץ" (מט, א ובפרש"י), ובהמשך הענין (בברכתו של שבט יהודה) – "עד כי יבוא שילה", מלך המשיח שהמלוכה שלו" (שם, יו"ד ובפרש"י).

(50) אגה"ק ס"ז.

(51) ראה גם זח"א רמט, א: "יעקב אתכניש לגבי סיהרא ועבדי בה פירין (נשמות) לעלמא, ולית לך דרא בעלמא דלא אית בי איבא דיעקב".

(52) בלק כד, יז.

(53) ירושלמי תענית פ"ד ה"ה.

(54) ירושלמי מעשר שני פ"ד ה"ו.

(55) ולהעיר, שלימוד זה הוא בנוגע לפתרון חלום,

ולא עוד אלא שאומות העולם עצמן יצטרפו לבניי בהביאם אותם³⁹ – כמ"ש⁴⁰ "והי' כל הנותר מכל הגוים הבאים על ירושלים [שעליהם נאמר⁴¹ "ושמתי בהם אות ושלחתי מהם פליטים אל הגוים גו' והביאו את כל אחיכם מכל הגוים"] ועלו מידי שנה בשנה להשתחוות למלך ה' צבאות ולחוג את חג הסוכות".

ובלשון הכתוב בסיום ההפטורה דיום התענית – "כי ביתי בית תפלה יקרא לכל העמים"⁴².

ויש לומר, שענין זה מרומז גם בכתוב "עוד אקבץ עליו לנקבציו" (שבסיום וחותם ההפטורה ממש) – שרומז גם על קיבוץ ניצוצות הקדושה שבכל העולם⁴³ (בבל), שבוה נכללים גם הפעולות דאומות העולם ב"מצוות דידהו"⁴⁴, שביניהם מצות הצדקה⁴⁵ [כולל ובמיוחד – העזר והסיוע לבניי בהמצטרך להם בענינים גשמיים כדי שיהיו פנויים לעסוק בקיום התומ"צ]⁴⁶,

(39) להעיר ממ"ש בפסוק שלאח"ז (שם, כא) "וגם מהם אקח לכהנים ללוים", "מן העמים המביאים אותם ומן המובאים אקח כהנים ולוים, שמוטמעים עתה בעכו"ם מחמת אונסין, ולפני גלוי יודע הכהנים והלוים שבהם, ואכרוז אותן מתוכן והיה משמשין לפני" (פרש"י עה"פ), ובפ"י הרד"ק: "וא"ז"ל פירש וגם מהם אקח לכהנים ללוים – לצורך הכהנים .. כי מגדולי הגוים יהיו עובדים לכהנים".

(40) זכרי' יד, טז.

(41) ישע"י שם, ט"ב.

(42) שם נו, ז.

(43) שבשביל זה "פירין לבין האומות" (ראה תו"א בראשית ו, א. א. ובכ"מ).

(44) סנהדרין נט, א.

(45) ראה לקו"ש ח"ה ע' 157 ואילך. וש"נ.

(46) כמ"ש הרמב"ם (ה' תשובה פ"ט ה"א) בנוגע ליעודים הנשמיים שבתורה, "כל אותן הדברים בעולם הזה* .. כגון שובע ושלוש וריבוי כסף וזהב".

(* שנובא "בשביל ישראל" (פרש"י עה"ת בתחלתו. ובכ"מ), בשביל כל אחד מישראל, כמארז"ל (סנהדרין לו, טע"א) "כל אחד ואחד חייב לומר בשבילי נברא העולם".

וי"ל הענין בזה:

סמיכת גאולה לתפלה, פירושה, שברכת "גאל ישראל" צריכה להיות סמוכה לתפלה, החל מ"אדני שפתי תפתח ופי יגיד תהלתך"⁶⁴, ש"כתפלה אריכתא דמיא"⁶⁵.

ומזה מובן גם בנוגע להתפלה על הגאולה, שהגאולה צריכה להיות בסמיכות ממש להתפלה על הגאולה – שכאשר מבקשים בתפלה על הגאולה, בברכת "גואל ישראל" (ביום חול), ועד"ז בברכת "המחזיר שכינתו לציון" (גם בשבת ויו"ט), וכיו"ב בשאר ימי התפלות ובקשות על הגאולה, באה הגאולה בפועל בסמיכות להתפלה, ללא הפסק כלל, לא רק שלילת הפסק כדי הילוך מיל⁶⁶ (כפי שמצינו בכמה דינים), אלא אפילו לא הפסק דאמירת תיבה או אות אחת, כבדין סמיכת גאולה לתפלה.

ויתירה מזה – שעוד לפני⁶⁷ תפלה ובקשה (נוספת) על הגאולה באה כבר הגאולה בפועל, ולאחרי הגאולה תהי' התפלה⁶⁸ באופן ד"תהלתך" – לא תפלה ובקשה על הגאולה (כיון שהגאולה כבר באה בפועל), אלא שבח והודי' להקב"ה ("תהלתך"⁶⁹) על הנסים

והתיווך בזה – ע"פ המבואר בספרים⁶⁶ שבנשמת כאו"א מישאל יש ניצוץ מנשמת מלך המשיח⁶⁷.

ומזה מובן גם לאידך – שנשמתו של מלך המשיח מיוסדת ובנוי' על נשמותיהם של כאו"א מישאל, מאיזה שבט שהוא, ויתירה מזה, מבלי הבט על מעמדו ומצבו בקיום התומ"צ [שהרי, ככל מעמד ומצב "ישראל הוא"⁶⁸, ומתייחס לה"אבות", בנו של אברהם יצחק ויעקב, כולל ובמיוחד ליעקב, "בחור שבאבות"⁶⁹, ש"מתו שלימה"⁶⁰, ו"מה⁶¹ זרעו בחיים אף הוא בחיים"⁶²], כך, שעצם מציאותו של יהודי ("ויחי יעקב") קשורה עם מלך המשיח – ענין הגאולה.

ז. ויש להוסיף, שענין הגאולה מודגש גם בפרשת השבוע שממנה מתברך עשרה בטבת – פרשת ויגש:

בפירוש הכתוב "ויגש אליו יהודה" – איתא בזהר⁶³ שהגשת יהודה ליוסף הו"ע סמיכת גאולה (יוסף) לתפלה (יהודה).

ששייך ורומז לפתרון הגלות שנמשל לחלוט, כמ"ש (תהלים קכו, א) "בשוב ה' את שיבת ציון היינו כחולמים" (ראה תו"א וישבכח, גואליך. ובכ"מ).

66 מאור עינים ס"פ פינחס.

67 סנהדרין מד, רע"א. המשיח, כמ"ש "יודד עבדי נשיא להם לעולם" ר"ת ניצוצו של יעקב אבינו (קה"י מע' רבי), שבוה מודגשת השייכות ד"נשיא" (ומשיח) לכאו"א מישאל, כיון שנשמתו של כאו"א מישאל היא ניצוץ מנשמת יעקב.

68 סנהדרין מד, רע"א.

69 ב"ר רפעי'.

60 פרש"י ויחי מז, לא.

61 הענין ה, ב.

62 ראה בארוכה קונטרס הנ"ל בתחלתו.

63 ר"פ ויגש. וראה קונטרס משיחות ש"פ

ויגש שנה זו. וש"ו.

64 תהלים נג, ז.

65 ברכות ד, ב.

66 להעיר מפרטי הדעות בשיעור מיל – ח"י רגעים או (עד) כ"ד רגעים (ראה שו"ע אדה"ז או"ח סתנ"ט ס"ו).

67 ע"ד מ"ש "טרם יקראו ואני אענה" (ישעי' סה, כד), כמ"ש בברכת עננו ביום התענית. – ולהעיר מרמב"ם ה' תשובה פ"ז ה"ז: "צועק ונענה מיד, שנאמר והי' טרם יקראו ואני אענה". ומזה מובן שגם ה"מיד" שכותב לפניו (בה"ח) בנוגע להגאולה, "מיד הן נגאלין", הוא באופן ד"טרם יקראו ואני אענה".

68 כהסדר דסמיכת גאולה לתפלה: "גאל ישראל" (לשון עבר), ואח"כ "אדני שפתי תפתח ופי יגיד תהלתך".

69 כמ"ש בסיים וחותם ספר תהלים – תהלות ותשבחות שאמר דוד מלך ישראל (דוד מלכא

* יחזקאל לו, כה. – הפסרת ש"פ ויגש שממנה מתברך עשרה בטבת זה (וראה לקטן ס"ז).

השלימות⁷⁵.

ח. כדי לזרו ולמהר עוד יותר את הגאולה — יש לסיים בענין הצדקה, ה"שקולה"⁷⁶ כנגד כל המצוות⁷⁷, ו"מקרכת את הגאולה"⁷⁸.

ויתנו לכאור"א שליחות-מצוה ליתן לצדקה, ובהוספה מדילי, וכל המוסיף מוסיפין לו — כנהוג בכגון-דא, ובהדגשה יתירה ביום התענית, כמנהג ישראל להוסיף אז בצדקה⁷⁹.

ויה"ר והוא העיקר — קירוב וזירוז הגאולה בפועל ממש, באופן של סמיכת גאולה להתפלה, שמהתפלה על הגאולה זה-עתה באים תיכף להגאולה בפועל, ש"תחזינה עינינו בשובך לציון ברחמים", ו"ישבו ישרים את פניך"⁸⁰ — בבית המקדש (שבו "יראה כל זכורך את פני ה' אלקיך"⁸¹) השלישי⁸², "מקדש אנני כוננו ידיך"⁸³, ותיכף ומיד ממש.

[כ"ק אדמו"ר שליט"א נתן לכאור"א מהנוכחים שיחיו שתי שטרות של דולר, לתת אותם (או חילופם) לצדקה].

(75) ויש לומר גם באופן נעלה יותר — שהרי לעתיד לבוא יאמרו "אורך ה' כי אפת ביי" (ישעי' יב, א), שיודו להקב"ה גם על החורבן והגלות, כיון שאז יתגלה הטוב שבדבר.

(76) ב"ב ט, א. ירושלמי פאה פ"א ה"א. וראה תניא פל"ז.

(77) כולל גם מצות התשובה שעל ידה באה הגאולה.

(78) ב"ב י"ד, א. וראה תניא שם.

(79) ראה כף החיים סתקס"ו סקט"ו. וש"נ.

(80) תהלים קמ, יד.

(81) פ' ראה טז, טז.

(82) שבו תהי' גם השלימות הדמשכן, דבית ראשון ודבית שני (ראה זח"ג רכא, א).

(83) בשלה טו, יז.

והנפלאות והגאולה האמיתית והשלימה, "כימי צאתך מארץ מצרים"⁷⁰ אראנו נפלאות⁷¹.

ועוד וג"ז עיקר, שלאחרי הגאולה יאמרו (בהתחלת התפלה) "האל הגדול הגבור והנורא" באותו אופן שאמר משה⁷² — לפני ש"אתא"⁷³ ירמי' ואמר נכרים מקרקרין בהיכלו אי' נוראותיו, לא אמר נורא, אתא דניאל אמר נכרים משתעבדים בכניו אי' גבורותיו, לא אמר גבור .. מתוך שידעין בהקב"ה שאמיתי הוא לא כיזבו בו"⁷⁴ — בתכלית

משיחא), "נעים זמירות ישראל", בשם כאור"א משיחא* — "כל הנשמה תהלל ייה הללויה".

(70) להעיר, שתוכנה של ברכת "גאל ישראל" (שצריכים לסמכה לתפלה) הוא "תשכחות וקלוסין של יציאת מצרים" (ירושלמי ברכות פ"א — הובא בפרש"י ד"ה זה הסומך ברכות שם).

(71) מיכה ז, טו.

(72) "אתא משה אמר (עקב יו"ד, יז) האל הגדול הגבור והנורא" (יומא סט, ב).

(73) יומא שם.

(74) וגם לאחרי ש"אנשי כנסת הגדולה החזירו עטרה ליושנה .. אתו אינהו ואמרו אדרבה זו היא גבורתו .. ואלו הן נוראותיו" (יומא שם) — הרי החזרת העטרה ליושנה אינה אלא בנוגע לאמידה ד"הגבור והנורא", ולא בנוגע להכוונה (שבוזמן משה היתה הכוונה ד"הגבור והנורא" בנוגע לענינים של טוב הנראה והנגלה**), משא"כ בזמן החורבן והגלות, ולאחרי הגאולה תהי' החזרת העטרה ליושנה בשלימות, גם בנוגע להכוונה.

(* ויתירה מזה — ש"חשבת לנו אמירת מזמורי תהלים .. כאילו אמרם דוד מלך ישראל בעצמו" (שאומו כאור"א ב"הי רצון" שלאחרי אמירת תהלים). (** כתמשך הברכה: "גומל הסדים טובים", שאז יכולים לקרותו (גם) בתואר "חסיד", ע"ש התגלות האהבה, משא"כ באב המכה את בנו, שאף שההכאה עצמה היא מאהבה "כמשל מלך גדול ונורא הרוחץ בכבודו ובעצמו צואת בנו יחידו מרוב אהבתו"), לא נופל עליו (בשעה זו) התואר "חסיד", כי אם, "אב רחמן חכם וצדיק" (תניא — אגה"כ ס"ב. וראה סה"ש תש"ד ע"י 15).